

„vogeltjes van de Madonna”, en ze te storen of te dooden, zou voor den dader ongelukkige gevolgen hebben.

Verder geeft de professor mijnheer Allchin den raad, om, als hij weer eens over vogels schrijven wil, niet af te gaan op kranten-artikels, noch op „Ouida” te vertrouwen, want die weet er niets van. Wat Italië aangaat; kan hij niet beter doen, dan de werken van prof. G. zelf raadplegen, die berusten op de waarnemingen van geoefende en vertrouwde deskundigen, over 't geheele schiereiland verspreid.

T.

2. Het vogelvraagstuk.

Kort nadat 't bovenstaande gezet was, werd mij een brochure toegezonden, getiteld: *Het Vogelvraagstuk*, door Philornithes. 't Is een tweede druk, maar de eerste heb ik nooit gezien, anders had ik er wel eerder over geschreven. Want 't vogelvraagstuk gaat ons allen zeer ter harte, al klaagt Philornithes ook, dat het zoo weinig belangstelling ondervindt, en alleen in ingezonden stukken in sommige groote bladen soms eens een lans voor de vogeltjes gebroken wordt. Philornithes had er bij kunnen voegen, dat die ingezonden stukken dikwijls meer kwaad dan goed doen. Ook kan hij in *De Levende Natuur* troost vinden: zoolang er Labouchères en Smits zijn, loopen de vogels nog geen gevaar en bestaat er alle kans, dat ze 't nog eens beter krijgen, dan nu in deze slechte tijden.

Philornithes weet ook al van den zwaluwenmoord door de Italianen. Zijn zijn zegsmannen dezelfde als die van Mr. Allchin? Anders moet hij professor Giglioli logenstraffen.

De cijfers, in deze brochure genoemd, omtrent 't verbruik van vogelhuiden en veeren voor dameskleeding en tooiel geven veel te denken en werkelijk zouden onze lieve nichtjes beter doen met de vogeltjes in 't hoofd en 't hart te dragen, dan de cadavers op haar hoeden te spelden. En als ze dan de uren, dat ze bij Mack of Mars in die doozen met veeren staan te grabbelen er eens aan gingen besteden, om in park en plantsoen naar de fitisjes, spotvogeltjes en grasmusschen te luisteren... wel, daar zouden ze stellig heel wat door opknappen. Afsgesproken, nichtje!

In de Hollandsche taal te ijveren tegen 't eten van zangvogels lijkt mij vrij wel overbodig, want de Hollanders eten weinig of geen zangvogels. Ze houden meer van jonge haantjes of gebraden duiven en dat is een andere kwestie.

Over het nuttige of schadelijke van de vogels worden in deze brochure zeer verstandige dingen gezegd: op stuk van zaken komt het daarop neer, dat eigenlijk geen vogel

schadelijk te noemen is, maar dat een enkele soms door de omstandigheden er toe gedreven kan worden, om nadeel aan te richten.

Merkwaardig is het, dat in deze met vlijt samengestelde brochure het grootste gevaar, dat de vogelwereld dreigt, niet aangeroerd wordt. De kwajongens, die nestjes uithalen, de commis-chasseurs der modemagazijnen en de vogelaars met slagnetten of electrisch draad of zelfs het fameuze eendenkanon doen alle te samen nog niet zooveel nadeel aan de vogelwereld als de Czar van Rusland met zijn Trans-Siberische spoorweg of, op bescheidener schaal, onze Zuiderzee-Commissie, onze Heide-Maatschappij en de verbeterde landbouw-methoden. Naarmate de mensch de aardoppervlakte in eigen gebruik neemt, worden de vogels uitgeroeid en verdrongen. Hun broedplaatsen worden vernietigd, hun voedsel wordt hun ontnomen. Naarmate ons beter kunstmiddelen ten dienste staan, wordt de hulp der vogels overbodig, Zoo worden zij niet alleen dakloos, maar ook werkeloos.

Ieder dorpsbewoner weet, dat bij streng winterweer heele scharen vogels, die vroeger nooit in 't dorp gezien werden, zich vlak bij de menschelijke woningen vertoonen. Ze vragen om hulp en voedsel.

't Zal niet lang meer duren of onze perfect bebouwde velden en zuiver gehouden bosschen zullen 's zomers voor vele vogels even onbewoonbaar zijn als in 't hartje van den winter. En dan zullen ze naar de dorpen en steden komen om hulp. Laat ons daarom onze woningen omringen met boomen en heesters en struweel, waar ze een schuilplaats kunnen vinden, laat ons onze steden voorzien van parken en plantsoenen, geschikt voor hun verblijf. Tot nu toe is bij den aanleg van parken meer op 't gerief en den schoonheidszin der wandelaars gelet dan op de behoeften der vogels. Maar dat kan anders. In *Artis* nestelden in 't vorig jaar in 't wild meer dan zestig vogelhuishoudens, spreuwen en musschen niet meegerekend. De boschduiven zijn van schuwe woudbewoners al veranderd in zeer vertrouwelijke stedelingen.

Zoo Philornithes de ergste kwaal al verzwijgt, het eenig geneesmiddel kent hij toch en dat is: verbeterd onderwijs. De kinderen moeten de wereld redden, ook de vogelwereld. Maar of het nu noodig is aan de kweekscholen voor onderwijzers naast den anti-alcoholleeraar nog een vogelprofeet in te voeren, zou ik niet durven beweren. We hebben immers leeraren in de natuurlijke historie! Als de examens maar deugden! En als de Nederlandsche Letterkunde er zich eens mee kon bemoeien!

JAC. P. THIJSSSE.

Opmerkingen bij het lezen van „De Levende Natuur.”

(Deel I, blz. 18, kolom 2.). Wanneer wij „draaikevertjes” of „kriemelkevertjes” in het net hebben, treft ons dadelijk een scherpe lucht, die deze torretjes van zich afgeven.

Die onaangename geur verspreiden zij natuurlijk alleen om hun vijanden te verschrikken, in casu ons. Maar wij laten ons daardoor niet van ons voornemen afbrengen, om de diertjes gade te slaan en des noods in onze hand te nemen. Hierdoor leeren wij nl. dat die scherpe geur veroorzaakt wordt door de afscheiding van een melkwit vocht, dat we in het natte net niet zagen. Welnu, om dat melkwitte vocht worden deze torretjes bij Utrecht „melkbeestjes” genoemd.

(Aldaar bl. 19, kolom 1.). Ook de Meiworm scheidt een

oranjegeel vocht af, dat scherp is, minder van geur, dan wel van hoedanigheden: het tast onze huid aan; daarom vegen we gauw aan 't gras of aan een blad onze vingers schoon. Het vocht is olieachtig, en daarom wordt de Meiworm ook wel olietor genoemd.

(Deel I, blz. 20, kolom 1.). Het mag zijn, dat een onze-lievenheersbeestje een enkele maal een bladluis eet, ja zelfs dat een wijfje er eenige meer eet, want door goed te eten bezorgt zij voedsel aan de zich ontwikkelende eitjes, -- de ware vijand der bladluizen is de larve van dit sierlijke torretje; met recht zou men de larven „bladluizenleeuwen” kunnen noemen, even als men de larven van *Myrmeleon formicarius* „mierleeuwen” heet. Even als de pillekever-

tjes, houden de lievenheersbeestjes zich dood, als men ze aanraakt.

(Onder aan de kolom). Bij de beschouwing der figuur voorstellende de „moedergang” en de van daar uitstralende „larvengangen” van den iepenspintkever, merken wij op hoe de laatsten aan het begin (bij den „moedergang”) smal en aan het eind breed zijn. Dat spreekt van zelf, niet waar? de larven groeien, al voortetende. Maar wat niet van zelf spreekt, is dat die larvengangen niet loodrecht op den moedergang staan, maar hoe langer hoe meer van den loodrechten stand, dien zij in het begin alle min of meer hebben, afwijken? De gangen blijven, om 't zoo eens uit te drukken, tamelijk wel even ver van elkaar, en, omdat zij steeds breeder worden moeten ook de uiteinden een grooter veld beslaan, dan hun begin, zij moeten allengs voor elkaar uitwijken, zij „divergeeren.”

Hoe weten de larfjes dat, of liever wat drijft hen daartoe? Zie, we kunnen hen dat niet vragen, maar we meenen gerechtigd te zijn om te besluiten, dat ze, ieder voor zich, hun linker en hun rechter buurman hooren knagen, en dat ze, dicht bij hen komende, hen beter hooren, dan wanneer ze wat verder af waren, en dat ze door aangeboren instinkt, d. i. overgeërfd onderverinding, den afstand tusschen elkander weten te bepalen en te bewaren. Vandaar die zonderlinge figuur: nooit zal een larvengang in een anderen larvengang uitkomen!

(Deel I, blz. 22.). Goed geschetst is de indruk, dien het gezang van den fitis op ons maakt. Ik geloof, dat ik daar juist, bij toeval, dicht bij de waarheid ben. Hoe dikwijls lezen wij bij beschrijvingen van het geluid van dieren, dat het „klagend” is, „vol weemoed” is, enz., of dat het „akelig huilend” luidt, of we vinden het een „ellendig gekras” enz. De dieren, die dergelijke geluiden voortbrengen „klagen” zeker niet, hebben op dat oogenblik zeker geen besef van „weemoed”, „huilen” niet in den zin, dien wij er in den regel aan geven, hebben geen enkele reden om „ellendig te krassen.” Zij brengen hunne geluiden voort om lucht te geven aan hun gemoedsstemming, die op dat oogenblik meestal een erg verliefde is, of zij lokken ijverig hun levensgezellin, haar roepende daar waar wat te happen valt. Een enkele maal zal het eene waarschuwing zijn voor naderend gevaar, een hoogst enkele maal zal het werkelijk een klaagtoon zijn, hetzij van een dier, dat de andere sexe begeert, hetzij van een, dat stervende is of zich in de klauwen of in den bek of muil bevindt van een roover! In dit laatste geval maakt meestal hun geluid ook op ons een smartelijken indruk. In het algemeen komen de beschrijvingen van de geluiden, die dieren maken, hierin overeen, dat ze slechts weergeven den *indruk*, dien het geluid, *op ons*, menschen, maakt. Dit moet vooral niet uit het oog verloren worden.

(Deel I, blz. 24 kolom 2 bovenaan): Onder de vogeleieren die de eene of de andere teekening vertoonen, treft men er altijd eenige aan, die bijna geen teekening hebben. Het is gebleken, dat dit meestal eieren zijn van jonge vogels. Meestal is zelfs het eerste ei, dat een vogel legt, geheel zonder teekening.

(Deel I, blz. 26.). Een aardig staaltje van de onbesuisheid van een hongerigen sperwer: Een jaar of zeven geleden woonde ik in Den Haag. Daar werd mij een sperwer gebracht, die in de Wagenstraat pijlsnel een slagerswinkel invloog, op het hakblok ging zitten en eenige vleeschbrok-

ken verzwolg, en dat terwijl de slagers aan het vleeschhakken waren! Blind voor gevaar!

(Deel I blz. 35 kolom 1.). Met eenige vreugde las ik het stukje, geteekend: „De vogeltjes van bosch en beemd”. Hoeveel vogels, in 't algemeen dieren, worden niet gedood alleen om onze verzamellust te voldoen? Toch ben ik het volkomen met de Redactie eens, die in haar „Naschrift” antwoordt: „er moet een enkele vogel voor het algemeen welzijn opgeofferd worden.” Zoo is het bij ons menschen ook het geval. Bij de invoering van stoom-, paarden- en elektrische trammen, automobielen, allerlei machines, enz. weten we zeker en stellig, dat door allerlei ongelukken menschenoffers zullen vallen. Voor 't algemeen welzijn worden ze tóch ingevoerd! Hoeveel menschen moeten zich niet aan allerlei gevaren blootstellen, hun leven wagen, voor het algemeen welzijn!

Bovenstaand stukje was voor mij een aanleiding om de pen op te vatten voor een ander, hoewel bijna voor hetzelfde doel. Reeds afl. 1 en 2 van het eerste deel van *De Levende Natuur* bevatten zinnen, die mij tegenstaan; dergelijke zinnen vindt men ook in verscheidene schoolboekjes over dier en plantenkunde. Ik bedoel zinnen waarin niet alleen telkens gewezen wordt op het „schadelijke” van dieren, vooral van vogels, maar waarin met een soort van haat en verdelingslust ronduit de leer wordt verkondigd: die en die vogel of dat en dat zoogdier is zeer schadelijk en verdient dus uitgeroeid te worden; enz. enz. Ik vind het geheel verkeerd, die leer te prediken; vooreerst schuift daarin zonneklaar de „heer der schepping” (sic.) de puregoetmensch, die voortdurend slechts ééne gedachte heeft: „de wereld is voor ons.”! Net zoo lang, totdat we door onze kortzichtigheid onze moordlust zoover dreven, dat tegen onze verwachting de schade, *door ons zelve* aan ons zelve toegebracht zoodanigen omvang neemt, dat we ons schamen. Hoe dikwijls is dat niet reeds geschied? Neen! ieder dier heeft in de natuur iets te beteekenen, heeft zijn nut, al zien wij dat niet altijd in! Ieder dier heeft recht van bestaan. Doet 't ons pijn te zien, hoe een valk een musch verslindt, hoe de musch schreeuwt van angst en pijn, zullen wij gereed staan een steen te werpen naar dien barbaar, laten wij toch tevens bedenken, dat ook de valk moet leven, en dat wij zelf ook duizenden moorden op ons geweten hebben; denk eens aan mossels, oesters, garnalen kreeften, krabben, alikruken, visschen, kikvorschen, vogeltjes en grootere vogels zooals hoenders, patrijzen, eenden, hazen, konijnen, reeën, herten, runderen en paarden! De natuur zorgt er zelf voor, dat er niet te veel klein gevogelte komt door roofvogels te vormen, en omgekeerd niet te veel roofvogels, door hun eierenaantal te beperken, en dat er niet te veel planten uit den grond komen door heirlegers van zaadeters het levenslicht te doen aanschouwen! Heb de natuur lief, maar haat haar niet! Beschouw haar vooral onbevooroordeeld!

En zoo is het ook met dieren, die „ons kwaad doen” Aan wie de schuld? Aan de Natuur, die alle dieren ingericht heeft, om het best door de wereld te komen, of aan ons zelve, die ons verbeelden, dat *wij* nummer één zijn! Als een bij of wesp of spin ons steekt, als een adder ons bijt, als een kat ons krabt, dan heeft 't dier groot gelijk, dan hebben wij hen ook iets gedaan, dat wij niet hadden mogen doen.

Arnhem, 15 Juli 1899.

A. C. O.

Vragen en Korte Mededeelingen.

Vacantie-verblijven.

De lezers van ons Tijdschrift kunnen elkander en ons een grooten dienst bewijzen met het verschaffen van inlichtingen en aanwijzingen omtrent geschikte gelegenheden om de vacantie buiten door te brengen, 't zij met of zonder pension, waarvan zij de aanbeveling voor hun rekening kunnen nemen. De Redactie wil gaarne als tusschenpersoon optreden. Zeer welkom zouden alvast opgaven zijn van pensions met één zitkamer en één of meer slaapkamers in boschrijke duin- of heidestrecken, liefst in de onmiddellijke nabijheid van een bosch of vrije wandeling. Ook worden

huisjes of kleine villa's met dergelijke ligging voor de zomermaanden in huur gevraagd.

RED.

Het leeren kennen van Parkvogeltjes.

Emma en Beatrix. Natuurlijk is het nu de beste tijd om parkvogeltjes te leeren kennen, vooral voor ornithologen zooals u, die al met zekerheid een musch, een spreeuw en een kraai weten te betitelen, zooals u in uw brief beweert. Van die kraai ben ik anders zoo zeker niet, maar daar spreken we later wel eens over.